

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-18>

УДК 336

АНАЛІЗ ТА ФАКТОРИ ВПЛИВУ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА СТРАХОВУ КОМПАНІЮ

ANALYSIS AND FACTORS OF THE INFLUENCE OF FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY ON AN INSURANCE COMPANY

Заячківська Оксана Василівна

кандидат економічних наук, доцент,

Національний університет водного господарства та природокористування

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8792-9204>**Котик Ольга Василівна**

старша викладачка,

Національний університет водного господарства та природокористування

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2749-4472>**Мельник Леонід Васильович**

доктор економічних наук, професор,

Національний університет водного господарства та природокористування

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3628-9160>**Zaiachkivska Oksana, Kotyk Olha, Melnyk Leonid**

National University of Water Management and Nature Management

Геоелекономічна реальність сучасної фінансової системи, що характеризується посиленням інтеграційних та конвергенції, змінює умови функціонування суб'єктів фінансового ринку загалом та страхового ринку зокрема. Виникнення стихійних лих або техногенних катастроф призводить до структурних дисбалансів у розвитку країни, створює загрозу життю населення, порушує виробничий цикл суб'єктів господарювання та створює необхідність компенсації збитків за рахунок системи страхування. У таких умовах роль страхування у забезпеченні фінансової безпеки держави зростає. У науковій статті досліджується вплив факторів на фінансову безпеку страхового ринку за допомогою абсолютних показників, які розкривають, які джерела коштів і в яких обсягах використовуються для фінансування резервів та витрат. Залежно від типу впливу запропоновано фактори, що впливають на фінансово-економічну безпеку страхової компанії.

Ключові слова: фінансово-економічна безпека, страхова організація, фактори впливу фінансової безпеки, етапи аналізу фінансової безпеки страхової компанії, чинники впливу на фінансово-економічну безпеку страхової компанії.

The geo-economic reality of the modern financial system, characterized by increased integration and convergence, changes the conditions for the functioning of financial market entities in general and the insurance market in particular. The occurrence of natural disasters or man-made disasters leads to structural imbalances in the development of the country, poses a threat to the lives of the population, disrupts the production cycle of business entities and creates the need to compensate for losses at the expense of the insurance system. In such conditions, the role of insurance in ensuring the financial security of the state increases. The occurrence of natural disasters or man-made disasters leads to structural imbalances in the development of the country, poses a threat to the lives of the population, disrupts the production cycle of business entities and creates the need to compensate for losses through the insurance system. In such conditions, the role of insurance in ensuring the financial security of the state increases. The effectiveness of the functioning of the financial security system of an insurance company depends on information support, which is a process of continuous and purposeful selection of relevant information indicators necessary for analysis, planning and preparation of effective management decisions related to its financial security. The scientific article examines the influence of factors on the financial security of the insurance market using absolute indicators that reveal what sources of funds and in what volumes are used to finance reserves and

expenses. Depending on the type of influence, factors are proposed that affect the financial and economic security of an insurance company. Thus, the financial and economic security of an insurance company depends on the material and price structure of production, provision of insurance services, company activities, economic turnover, innovative actions and their dynamics that generate profit. If production and business plans are successfully implemented, this has a positive effect on financial and economic security, and as a result of improper implementation of the insurance services implementation plan, the financial condition worsens.

Keywords: financial and economic security, insurance organization, factors influencing financial security, stages of analysis of the financial security of an insurance company, factors influencing the financial and economic security of an insurance company.

Постановка проблеми. Геоекономічна реальність сучасної фінансової системи, що характеризується посиленням інтеграційних та конвергенції, змінює умови функціонування суб'єктів фінансового ринку загалом та страхового ринку зокрема.

Виникнення стихійних лих або техногенних катастроф призводить до структурних дисбалансів у розвитку країни, створює загрозу життю населення, порушує виробничий цикл суб'єктів господарювання та створює необхідність компенсації збитків за рахунок системи страхування. У таких умовах роль страхування у забезпеченні фінансової безпеки держави зростає. Ефективність функціонування системи фінансової безпеки страхової компанії залежить від інформаційного забезпечення, яке являє собою процес безперервного та цілеспрямованого відбору відповідних інформаційних показників, необхідних для аналізу, планування та підготовки ефективних управлінських рішень, пов'язаних з її фінансовою безпекою [2, с. 78].

Фінансова безпека страхового ринку, будучи важливою складовою економічної безпеки держави, спрямована на збалансовану та фінансово стійку діяльність суб'єктів страхового ринку перед внутрішніми та зовнішніми загрозами.

Існуючі дослідження факторів, що впливають на фінансову безпеку, у переважній більшості стосуються аналізу всієї сукупності факторів, що впливають на фінансову безпеку всіх складових фінансової безпеки держави, а не лише на фінансову безпеку страхового ринку.

Також наукові досягнення дослідників у цій галузі зводяться до виявлення факторів впливу на фінансову безпеку страхового ринку лише через загальні фактори. Вважаємо за доцільне враховувати як внутрішні, так і зовнішні фактори, що впливають на страховий ринок, під час проведення факторного аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню окремих напрямків забезпе-

чення ефективності діяльності страхових компаній присвячені праці вітчизняних науковців, зокрема: А. Л. Баранов [7], О. О. Рубан [8], О. І. Барановський [9], Н. М. Внукова [10], О. О. Гаманкова [11] та ін.

Сутність поняття фінансової безпеки, відповідні загрози, показники, а також основні аспекти визначення системи критеріїв фінансової безпеки досліджувалися в наукових працях науковців: О. В. Ареф'євої, О. І. Барановського, І. О. Бланка, З. С. Варналія, Н. П. Ващекина, Н. П. Гончарової, К. С. Горячевої, Ф. І. Євдокимова, М. М. Єрмошенка, Я. А. Жаліла, В. Забродського, В. Б. Зубік, С. М. Ілляшенка, Л. Коженювські та ін. [12].

Вивченню факторів, що впливають на рівень фінансової безпеки страхового ринку, їх джерел походження та основних взаємозв'язків між ними приділяли увагу такі вчені, як О. Завада [13], О. В. Козьменко [14, 15], Л. І. Нечволод [1], І. А. Бойко [16].

Метою даного дослідження є оцінка основних факторів, що впливають на рівень фінансової безпеки страхового ринку, джерел їх виникнення та особливостей взаємозв'язку між цими факторами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Суть фінансової безпеки страхового ринку проявляється у забезпеченні фінансово стабільної діяльності страхових компаній та запобіганні виникненню загроз, що впливають на функціонування страхового ринку у певний період часу та з урахуванням динаміки його розвитку.

Фінансову безпеку страхового ринку можна охарактеризувати як сукупність взаємопов'язаних факторів, що визначають стан його функціонування, ефективність діяльності страхових компаній та перспективи розвитку ринку в цілому.

Етимологічно «фактор» (від латинського factor) означає «умова, рушійна сила, причина будь-якого процесу» [1, с. 706]. У рамках цього дослідження під факторами ми розуміємо причини, що спричиняють виникнення загроз безпеці страхового ринку.

Для отримання всебічного розуміння факторів, що впливають на фінансову безпеку страхового сектору, а також можливих форм їх прояву, було проаналізовано джерела їх виникнення та взаємозв'язки між ними.

З точки зору джерел походження, перш за все, всі фактори, що впливають на фінансову безпеку страхового ринку, можна розділити на дві великі групи: ендегенні та екзогенні. *Екзогенні (зовнішні)* – це ті фактори впливу, які визначаються станом та характером розвитку макросередовища. Проявами *ендегенних (внутрішніх)* факторів, що впливають на безпеку страхового ринку, є окремі випадки банкрутства страхових компаній; вчинення протиправних дій як страховиками, так і застрахованими особами; зміни в методах визначення маржі платоспроможності страхових компаній, функціонування великої кількості кептивних компаній тощо.

Для визначення впливу факторів на фінансову безпеку страхового ринку їх слід розділити на якісні та кількісні. *Кількісними* показниками безпеки страхового ринку можуть бути: обсяг страхових виплат, обсяг премій перестраховиків, частка іноземного капіталу в загальному статутному капіталі страхових компаній, розмір страхових премій на душу населення, показники ефективності розміщення страхових резервів, ступінь інтеграції національного ринку у світові страхові процеси тощо. До *якісних* факторів впливу на страховий ринок належать підвищення довіри населення до страхових компаній,

покращення якості страхових послуг, наявність бар'єрів для входу та виходу з ринку для суб'єктів господарювання тощо.

Враховуючи складну систему організації страхової діяльності, необхідно детальніше проаналізувати фактори, що впливають на структуру страхового ринку. Залежно від цього, фактори за структурою впливу поділяються на системні, структурні та елементарні. *Системні фактори* – це фактори, які впливають на всі компоненти страхового ринку одночасно. Вплив *структурних* факторів на безпеку ринку пов'язаний з функціонуванням окремих підсистем, а саме страхових компаній, прямих та непрямих страхових посередників, саморегулювних організацій тощо. А межі розподілу *елементарних* факторів охоплюють функціонування окремих елементів страхового ринку – страхової компанії, страхового агента, страхового брокера, застрахованої особи тощо.

Розгляд факторів, що впливають на фінансову безпеку страхового ринку, за допомогою абсолютних показників дозволяє перевірити, які джерела коштів та які суми використовуються для фінансування резервів та витрат. Методологію оцінки економічної безпеки представлено на рис. 1.

Отже, основними цілями розробки проекту системи фінансово-економічної безпеки є:

- усунення банкрутства страхової компанії;
- відновлення фінансової стабільності;
- забезпечення економічної рівноваги у довгостроковій перспективі.

Рис. 1. Етапи аналізу фінансової безпеки страхової компанії

Джерело: узагальнено авторами [17]

Наведені вище показники дозволяють визначити тип фінансової стійкості страхової компанії, яка може бути чотирьох видів: абсолютна фінансова стійкість; нормальна фінансова стійкість; нестабільний фінансовий стан; кризовий фінансовий стан.

Перший тип фінансової стійкості (абсолютна стійкість) характеризується високим рівнем платоспроможності, страхова компанія не залежить від зовнішніх кредиторів. Другий тип економічної стійкості (звичайна стійкість) характеризується середнім рівнем платоспроможності, раціональним використанням позикових коштів та високою прибутковістю поточної діяльності. Третій тип фінансової стійкості (нестійке фінансове становище) характеризується порушенням нормативної платоспроможності, необхідністю залучення додаткових ключів фінансування. Четвертий тип фінансової стійкості (кризове фінансове становище) характеризується тим, що страхова компанія повністю втрачає платоспроможність і знаходиться на межі банкрутства.

З точки зору економічного аналізу фінансового стану, наявність прибутку на балансі страхової компанії менш важлива, ніж наявність достатніх коштів для здійснення поточної діяльності та погашення зобов'язань перед кредиторами. Важливими елементами економічної стійкості є кредитоспроможність, платоспроможність, ступінь ліквідності активів та прибутковість.

Отже, для оцінки ефективності страхової компанії недостатньо використовувати лише показник прибутку, оскільки наявність прибутку також означає, що страхова компанія функціонує ефективно. Абсолютне значення прибутку не дозволяє оцінити рентабельність. Рентабельність характеризує ступінь прибутковості, вигідності, прибутковості. страхова компанія може бути прибутковою, але не платоспроможною, і навпаки.

Таким чином, у досягненні стабільного становища важливу роль відіграє аналіз фінансового стану страхової компанії. Тому основними засобами аналізу фінансово-економічної безпеки є:

- своєчасна та об'єктивна діагностика «проблемних зон», вивчення причин їх утворення;
- вивчення взаємозв'язку між джерелами та засобами, раціональності їх розміщення та продуктивності їх використання;
- пошук резервів покращення стану, платоспроможності та стійкості;

– створення певних порад, націлених на найбільш результативне застосування економічних ресурсів і поліпшення економічного капіталу страхової компанії;

– моделювання можливих економічних результатів та розробка моделей управління за різних варіантів вживання ресурсів.

Існують різні комбінації для систематизації умов, що мають суттєвий вплив на фінансово-економічну безпеку. Найпоширенішою можна вважати класифікацію за методом впливу прямої та непрямої дії, яка представлена на рис. 2.

страхова компанія може по-різному реагувати на фактори прямого та непрямого впливу. Таким чином, до зміни фактору прямого впливу страхова компанія може адаптувати або реструктуризувати своє внутрішнє середовище, прийнявши політику активного або пасивного реагування. До фактору непрямого впливу страхова компанія зобов'язана максимально адаптувати свої цілі, завдання, організаційну структуру, технології та кадри.

На рис. 3 представлено класифікацію факторів, що впливають на фінансово-економічну безпеку страхової компанії, залежно від типу середовища.

Аналіз внутрішніх факторів допомагає нам зрозуміти, наскільки ефективно страхова компанія управляє своїми ресурсами (трудовими, фінансовими, виробничими). Залежно від змін зовнішніх факторів визначаються сильні та слабкі сторони страхової компанії, розробляються заходи щодо підвищення фінансово-економічної безпеки та приймається оперативне управлінське рішення.

Вплив факторів зовнішнього середовища робить баланс господарюючого суб'єкта, галузі значно менш стабільним та збільшує залежність від національної економіки в цілому.

На фінансово-економічну безпеку страхової компанії впливає багато факторів: становище страхової компанії на фінансовому ринку; конкурентні види пропонованих послуг; рейтинг страхової компанії у діловому співробітництві з партнерами; ступінь залежності від зовнішніх інвесторів; наявність неплатоспроможних боржників; наявність кваліфікованого персоналу; розмір статутного капіталу; ефективність комерційних та фінансових операцій; стан майнового потенціалу.

Таким чином, можна виділити такі складові аналізу фінансово-економічної безпеки: аналіз майнового потенціалу; аналіз власних

Рис. 2. Чинники, що впливають на фінансово-економічну безпеку страхової компанії

Джерело: узагальнено авторами [17]

Рис. 3. Фактори залежно від виду середовища, що впливають на фінансово-економічну безпеку страхової компанії

Джерело: узагальнено авторами [17]

та позикових фінансових ресурсів; співвідношення між накопиченим та інвестованим капіталом; коефіцієнти ліквідності; розрахунок

типу фінансової стійкості компанії; розрахунок коефіцієнтів фінансової стійкості; розрахунок рентабельності діяльності та капіталу;

ділової активності (оборотності ресурсів); сталості економічного розвитку.

Висновки. Таким чином, фінансово-економічна безпека страхової компанії залежить від матеріальної та цінової структури виробництва, надання страхових послуг, діяльності компанії, господарського обороту, інноваційних дій та їх динаміки, що генерують прибуток. Якщо виробничі та бізнес-плани успішно реалізуються, це позитивно впливає на фінансово-економічну безпеку, а внаслідок неналежного виконання плану реалізації страхових послуг фінансовий стан погіршується.

Тому, підсумовуючи результати проведеного дослідження можна зробити висновок, що фінансова безпека страхових компаній є важливою складовою фінансової безпеки страхового ринку зокрема та країни в цілому. Важлива роль страхових компаній у ринковій економіці вимагає від них особливої уваги до організації та управління власними фінансами та страховими резервами, що є запорукою забезпечення фінансової безпеки. Тільки єдність страхових компаній з державою принесе позитивні та бажані зміни на страховий ринок України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Нечволод Л. І. Сучасний словник іншомовних слів. Харків : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2007. 768 с.
2. Кириченко О. А., Денисенко М. П., Сідак В. С. та ін. Економічна безпека суб'єктів господарської діяльності в умовах глобальної фінансової кризи : монографія. Київ : ІМБ Університету «КРОК», 2010. 412 с.
3. Нагайчук Н. Г. Інструментарій управління фінансовою безпекою страховиків. *Вісник Університету банківської справи*. 2014. № 2 (20). С. 195–198.
4. Ткач В. О., Камушков О. С., Шевченко В. О. Фінансова безпека підприємства : організаційно-економічний механізм керування податковими зобов'язаннями підприємств : монографія. Запоріжжя, 2011. 168 с.
5. Єрмошенко А. М. Механізм забезпечення фінансової безпеки страхових організацій : автореф. дис... канд. екон. наук : 08.06.01. Київ, 2006. 19 с.
6. Левковець Н. П., Бабич Л. М., Теслюк Н. П., Наконечна С. А., Гуцалюк О. І. Фінансова безпека страхових компаній в умовах інституційних змін. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. 2021. № 8. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2021/90.pdf (дата звернення: 31.07.2025).
7. Баранов А. Л. Страховий ринок України в умовах воєнного стану: виклики фінансової безпеки та шляхи їх подолання. *Новітні тренди розвитку страхового ринку: синергія інновацій та фінансової безпеки: зб. наук. матеріалів VII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.*, м. Київ, 15 трав. 2025 р. Київ : КНЕУ, 2025. С. 98–100.
8. Рубан О. О. Відшкодування шкоди, завданої здоров'ю або життю фізичної особи на виробництві за цивільним законодавством України. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук. Національний юридичний Університет імені Ярослава Мудрого. Харків, 2017. С. 16.
9. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2004. 759 с.
10. Внукова Н. М. Сучасний стан та тенденції розвитку страхування в умовах воєнного стану. *Страховий ринок України : виклики в період дії воєнного стану та перспективи подальшого розвитку*: матеріали доповідей міжнародного науково-практичного круглого столу. 17.11.2022 р. С. 9–10.
11. Гаманкова О. О., Пархета Л. В. Напрями підвищення якості послуг з добровільного медичного страхування. *Ефективна економіка*. 2018. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6569> (дата звернення: 08.08.2025).
12. Юдіна С. В., Григор'єва Н. М., Чуприна О. Г. Механізм забезпечення фінансової безпеки страхової компанії. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 17. С. 627–633.
13. Завада О. Розвиток страхового ринку України: що? як? коли? Інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку. URL: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/strah_rynok/006.htm (дата звернення: 6.08.2025).
14. Козьменко О. В., Козьменко С. М., Васильєва Т. А. та ін. Страховий і перестраховий ринки в епоху глобалізації : монографія. Суми : Університетська книга, 2011. 388 с.
15. Козьменко О. В. Страховий ринок України у контексті сталого розвитку : монографія. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. 350 с.
16. Бойко І. А. Проблеми та перспективи розвитку ринку страхування в Україні URL: http://nauka.zinet.info/3/boiko_i1.php (дата звернення : 6.08.2025).
17. Заячківська О. В., Мамчур Д. А., Терещенко В. Є. Фінансово-економічна безпека страхової компанії : сутність, аналіз та фактори впливу. Фінансово-економічна політика в контексті інноваційного розвитку

[кол. монографія] / Л. В. Мельник, Н. Б. Савіна [та ін.] : відпов. ред. д.е.н., Л. В. Мельник. Київ : Кондор-Видавництво, 2023. С. 242–253.

REFERENCES:

1. Nechvolod L. I. (2007). Suchasnyi slovnyk inshomovnykh sliv. [Modern dictionary of foreign words]. Kharkiv : TORSINH PLIUS. 768 p. [in Ukrainian].
2. Kyrychenko O. A., Denysenko M. P., Sidak V. S. (2010). Ekonomichna bezpeka subiektiv hospodarskoi diialnosti v umovakh hlobalnoi finansovoi kryzy [Economic security of economic entities in the context of the global financial crisis] : monohrafiia. [monograph]. Kyiv : IMB Universytetu «KROK». 412 p. [in Ukrainian].
3. Nahaichuk N. H. (2014). Instrumentarii upravlinnia finansovoiu bezpekoiu strakhovykh. [Financial security management toolkit for insurers]. *Visnyk Universytetu bankivskoi spravy*. [Bulletin of the University of Banking]. № 2 (20). P. 195–198. [in Ukrainian]
4. Tkach V. O., Kamushkov O. S., Shevchenko V. O. (2011). Finansova bezpeka pidpriemstva : orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm keruvannia podatkovyvy zoboviazanniamy pidpriemstv [Financial security of the enterprise: organizational and economic mechanism for managing tax liabilities of enterprises] : monohrafiia [monograph]. Zaporizhzhia. 168 p. [in Ukrainian]
5. Yermoshenko A. M. (2006). Mekhanizm zabezpechennia finansovoi bezpeky strakhovykh orhanizatsii [Mechanism for ensuring financial security of insurance organizations] : avtoref. dys...kand. ekon. nauk : 08.06.01. Kyiv. 19 p. [in Ukrainian]
6. Levkovets N. P., Babysh L. M., Tesliuk N. P., Nakonechna S. A., Hutsaliuk O. I. (2021). Finansova bezpeka strakhovykh kompanii v umovakh instytutsiinykh zmin. [Financial security of insurance companies in the context of institutional changes]. *Elektronne naukovye fakhove vydannia «Efektyvna ekonomika»*. [Electronic scientific professional publication «Effective Economy»]. № 8. [in Ukrainian]
7. Baranov A. L. (2025). Strakhovyi rynek Ukrainy v umovakh voiennoho stanu: vyklyky finansovoi bezpeky ta shliakhy yikh podolannia. [The insurance market of Ukraine under martial law: challenges of financial security and ways to overcome them]. Novitni trendy rozvytku strakhovoho rynku: synerhiia innovatsii ta finansovoi bezpeky. [The latest trends in the development of the insurance market: synergy of innovation and financial security]. Zb. nauk. materialiv VII Mizhnar. nauk.-prakt. internet-konf., m. Kyiv, 15 trav. 2025 r. Kyiv: KNEU. P. 98–100. [in Ukrainian]
8. Ruban O. O. (2017). Vidshkoduvannia shkody, zavdanoi zdoroviu abo zhyttiu fizychnoi osoby na vyrobnytstvi za tsyvilnym zakonodavstvom Ukrainy. [Compensation for damage caused to the health or life of an individual at work under the civil legislation of Ukraine.]. Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovoho stupen kand.iuryd. nauk. [Abstract of the dissertation for the degree of Candidate of Law]. 16 p. [in Ukrainian]
9. Baranovskiy O. I. (2004). Finansova bezpeka v Ukraini (metodolohiia otsinky ta mekhanizmy zabezpechennia) [Financial security in Ukraine (assessment methodology and support mechanisms)] : monohrafiia [monograph]. Kyiv : Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t. 759 p. [in Ukrainian]
10. Vnukova N. M. (2022). Suchasnyi stan ta tendentsii rozvytku strakhuvannia v umovakh voiennoho stanu. [Current status and trends in the development of insurance under martial law]. Strakhovyi rynek Ukrainy : vyklyky v period dii voiennoho stanu ta perspektyvy podalshoho rozvytku»: materialy dopovidei mizhnarodnoho naukovo-praktychnoho kruhloho stolu. [Insurance market of Ukraine: challenges during the period of martial law and prospects for further development : materials of the reports of the international scientific and practical round table]. P. 9–10. [in Ukrainian]
11. Hamankova O. O., Parkheta L. V. (2018). Napriamy pidvyshchennia yakosti posluh z dobrovilnoho medychnoho strakhuvannia [Directions for improving the quality of voluntary health insurance services]. *Efektivna ekonomika*. [Efficient economy.]. № 2. [in Ukrainian]
12. Yudina S. V., Hryhorieva N. M., Chupryna O. H. (2018). Mekhanizm zabezpechennia finansovoi bezpeky strakhovoi kompanii [Mechanism for ensuring the financial security of an insurance company]. *Ekonomika i suspilstvo* [Economy and society]. № 17. P. 627–633. [in Ukrainian]
13. Zavada O. Rozvytok strakhovoho rynku Ukrainy: shcho? yak? koly? [Development of the insurance market of Ukraine: what? how? when?]. Informatsiino-analitychnyi portal Ukrainiskoho ahentstva finansovoho rozvytku. [Information and analytical portal of the Ukrainian Agency for Financial Development]. [in Ukrainian]
14. Kozmenko O. V., Kozmenko S. M., Vasylieva T. A. ta in. (2011). Strakhovyi i perestrakhovyi rynky v epokhu hlobalizatsii [Insurance and reinsurance markets in the era of globalization] : monohrafiia [monograph]. Sumy : Universytetska knyha, 2011. 388 p. [in Ukrainian]

15. Kozmenko O. V. (2008). Strakhovyi rynek Ukrainy u konteksti staloho rozvytku [The insurance market of Ukraine in the context of sustainable development] : monohrafiia [monograph]. Sumy : DVNZ « UABS NBU». 350 p. [in Ukrainian]
16. Boiko I. A. Problemy ta perspektyvy rozvytku rynku strakhuvannia v Ukraini [Problems and prospects for the development of the insurance market in Ukraine]. [in Ukrainian]
17. Zaiachkivska O. V., Mamchur D. A., Tereshchenko V. Ye. (2023). Finansovo-ekonomichna bezpeka strakhovoi kompanii : sutnist, analiz ta faktory vplyvu. [Financial and economic security of an insurance company: essence, analysis and factors of influence]. *Finansovo-ekonomichna polityka v konteksti innovatsiinoho rozvytku, kol. monohrafiia* [Financial and economic policy in the context of innovative development, col. monograph] : vidpov. red. d.e.n., L. V. Melnyk. Kyiv : Kondor-Vydavnytstvo, 2023. Pp. 242–253.